

MUNI
MED

Učení

Natália Beharková

Ústav zdravotnických věd

Osnova

Učení:

- Definice
- Faktory
- Typy
- Způsoby

Učení

- univerzální jev
- schopnost učení – vrozená, souvisí se zvládnutím mechanismu řeči a funkcí paměti

„Znamená získávání zkušeností, utváření a pozměňování jedince v průběhu jeho života. Naučené je opakem vrozeného.

...životní úloha lidského učení je v získávání předpokladů pro aktivní vyrovnávání se s přírodním a společenským životním prostředím.“

(Čáp, J. a Mareš J. Psychologie pro učitele, s. 80)

Učení

v širším smyslu

- proces, v němž organizmus získává individuální zkušenosti, učí se přizpůsobovat novým životním podmínkám a učí se novým formám chování
- probíhá neustále, spontánně

v užším smyslu

- činnost edukanta **záměrně** navozená soustavou požadavků z vnějšku;

Výsledkem je osvojení **vědomostí, dovedností a návyků**, ale také utváření postojů a získávání určité hierarchie hodnot.

(Hartl, 1999)

Faktory ovlivňující učení

Faktory napomáhající učení

- **Motivace** (z lat. movere, hýbati, pohybovati) pohnutka, která podněcuje jednání člověka; usměrňuje naše chování a jednání pro dosažení určitého cíle; *vnitřní* (jedinec vnímá) a *vnější* (hrozba trestu, možnost odměny)
- **Pohotovost** (připravenost, ochota) učit se – projev motivace v určitém čase
- **Zpětná vazba** – pozitivní, negativní
- **Sestavení poznatků** – od jednoduchých k složitějším (individuální posouzení); začátek a konec poznatků (nejlépe zapamatovatelné)
- **Rozsah učiva/poznatků** – čím více poznatků – tím delší čas na osvojení a horší zapamatování
- **Opakování** – klíčových pojmů/faktů – pomáhá zapamatování si novo naučených věcí (interval mezi naučením se a využitím naučeného v praxi!) (▲ aplikace inzulínu sám již v nemocnici/až doma)
- **Smysl poznatků**
- **Optimální prostředí na učení** (+ soukromí)

Faktory brzdící učení

- úzkost P/K, emoce
- fyziologické překážky – akutní nemoc, bolest
- věk – involuce tkání, prognóza, biorytmus,
- kulturní bariéry (jazyk, žebříček/protichůdnost hodnot...)

- iatrogenní překážky (ZP – rychlé tempo, ignorace P/K poznámek, přílišný zájem aj.)

Druhy učení I.

- **Podmiňování** – využívá mechanismus podmíněných reflexů (asociací), kdy podnět spojíme s jeho posilováním, čím se vytváří zpevněné dočasné spoje
 - klasické (▲ Ivan Petrovič Pavlov; strach z bolesti - syndrom bílého pláště)
 - operantní (instrumentální) - spojené s činností subjektu (odměna/trest; pokus/omyl) Watson – **studie "malého Alberta"**
 - zástupné - subjekt se učí prostřednictvím zkušeností někoho jiného, učí se tedy zástupně.
- **Senzomotorické** – osvojení si pohybových dovedností (různé druhy sportovních, manipulačních a pracovních činností; únava, strach, delší pauza jsou negativa)
(seznámit s dovedností, rozfázovat pracovní úkol, upozornit na nejdůležitější aspekty dovednosti, upozornění na chybu, důsledný nácvik; zpřesňování a zrychlování činnosti, motivace jedince ▲ studie

Video <https://www.youtube.com/watch?v=FMnhyGozLyE>

Zdroj: <http://www.20min.ch/diashow/151840/56E8A86567E13212768C0BF8BEB6FF0E.jpg>

Druhy učení II.

- **Verbální** – výsledkem je VĚDOMOST; info – vhodná metoda, srozumitelný výklad obsahu, přizpůsobení věku a indiv. schopnostem jedince

Postup při osvojování látky verbálního charakteru:

1. *Seznámení s celým obsahem.*
2. *Rozdělení látky na celky.*
3. *Osvojování látky po částech.*
4. *Opakování látky vcelku, přičemž klást důraz na vztahy mezi prvky.*
5. *Vytváření návaznosti na dříve osvojené vědomosti.*

- **Pojmové** – osvojení si pojmů a logických operací (rozvíjí myšlení jedince)

Druhy učení III.

– **Řešení problému** – poznáme výsledek (cíl řešení), neznáme postup, jak se k němu dopracovat.

s fixním koncem – pouze 1 řešení – konvergentní myšlení

s volným koncem – více řešení - divergentní

1. Seznámit s problémem.

2. Rozbor problému (sbírání a třídění informací).

3. Vlastní řešení.

4. Nalezení řešení.

5. Kontrola – evaluace řešení, zdokonalení řešení.

Druhy učení IV.

– Sociální učení –

psychologický mechanismus socializace; sociální posilňování

(odměna/trest); nápodoba=imitace chování (▲ BOBO panenka <http://i->

psychologie.blog.cz/1410/bobo-doll-experiment-a-bandura) identifikace (▲ být jako on“ a nebo naopak

„jen nebýt jako on)

Oblasti učení (dle Blooma, 1956)

- **Kognitivní** (mentální) – zahrnuje intelektové schopnosti (myšlení, poznání, porozumění).

Uplatnění při vzdělávání

- **Afektivní** – zážitky, emoce, zájmy, postoje a hodnoty, sociálně-komunikační dovednosti

Uplatnění při výchově

- **Psychomotorické** – (zručnosti a návykové dovednosti) motorická zručnost, používání pomůcek a zařízení, obsluha přístrojů.

Uplatnění při praktickém cvičení

Doporučení při učení

- motivace
- poznat cíl
- kontinuálnost učení, opakování nabitých poznatků a zkušeností
- střídání činností

- vhodné prostředí (architektonické, ergonomické, akustické, hygienické – osvětlení, vytápění, větrání; atmosféra, klima)

Učební styl

- postup při učení, kt. člověk v daném období preferuje
- závisí na aktuálním obsahu učení
- postup, kt. vnímáme jako optimální (vyhovuje nám)
- změna stylu je možná, ale nesnadná
- souvisí se strategií a taktikou učení

Učební styl – dělení podle motivace a záměru

Povrchový styl učení

kdo se učí tímto stylem:

- učení ho nebaví,
- učí se, protože musí a protože chce mít učení brzo za sebou,
- text se snaží naučit nazpaměť.
- Výsledek – malé/žádné porozumění učiva a to, co se naučí, zanedlouho zapomene.

Učební styl – dělení podle motivace a záměru

Hlubkový styl učení

- motivací je zájem o něco nového, učení je baví a mají o něj zájem z vlastního popudu,
- dané učivo se snaží pochopit a porozumět mu, probíranou látku si dobře pamatují.

Učební styl – dělení podle motivace a záměru

Strategický styl učení

- jedinec se snaží získat co nejlepší známky, další motivací pro ně je soutěž s ostatními, snaží se využívat své „vychytralosti,“ učení je ale nezajímá,
- na učivo se připravují podle nároků učitele, u kt. ke zkoušení dochází – pokud jde o benevolentního učitele, učí se povrchním stylem učení, u náročného učitele se učí do hloubky.

Resumé dle motivace a záměru

Úspěšní jedinci:

- kombinují hloubkový a na výkon zaměřený (strategický) přístup,
- jsou vysoce motivovaní a dokáží účelně využívat plánovací strategie.

Neúspěšní:

- s nízkou motivací, inklinují k povrchovému přístupu

Typ učení

- Vizuální
- Auditivní
- Kinestetický

Vizuální typ

- lépe si pamatují věci, které vidí, než ty které slyší
- nejlépe se učí očima, vhodné jsou diagramy, grafy, sledování videa
- během hodiny sledují tváře ostatních (mimiku)
- raději si čte sám, než aby mu někdo předčítal

Auditivní typ

- lépe si pamatují věci, které slyší
 - má rád audionahrávky a rád poslouchá příjemné hlasy druhých lidí
 - libuje si v diskuzích
 - rád si pročítává poznámky nahlas (i když čtou potichu, vždy se vnitřně slyší, jako by četli nahlas)
 - většinou jsou dobří řečníci
-
- ruší ho zvuky (mlaskání, smrkání, kašláání, hlasité dýchání)

Kinestetický typ

- nejlépe se učí, když něco dělá
- aby něco pochopil, musí si na to „šáhnout“ a vyzkoušet si to
- rádi s něčím manipulují, skládají
- píšou a mluví pomaleji
- často se lidí během konverzace dotýkají, hodně gestikulují

VIZUÁLNÍ	AUDITIVNÍ	KINESTETICKÝ
Plakáty	YouTube videa	Zapisování
Myšlenkové mapy	Diktafon	Přepisování poznámek
Lepicí papírky	Diskuze	Hry
Zapisování	Otázky/Odpovědi	Učení se v pohybu
YouTube videa	Mnemotechnické pomůcky	Čmárání
Barevné zvýrazňovače	Písničky/Rýmy	Přehrávání situací
Časové osy	TV/Rádio programy	Sledování slov prstem
Seznamy	Studijní skupiny	Multimediální programy
Facebookové profily	Čtení nahlas	Cestování a návštěvy
Kartičky	Poslouchání audioknih	Vytváření projektů
Tabulky, grafy, diagramy	Poslouchání hudby při opakování	Výroba plakátů a dalších pomůcek při opakování

Vzdělávání

- **Kojenec, batole** - (rodič/učitel, bezpečí), pravidelný režim – pocit jistoty; důležité zapojení všech smyslů; sebeprosazení (Ne)
- **Předškolní věk** – A proč? – odpovědi stručné, přiměřené
- **Školní věk** – učení v bloku, střídání činností, vysvětlení (má splnit jejich očekávání – mají ho pochopit), snaha dělat věci správně
- **Adolescenti** – nejlépe chápou tehdy, pokud z toho plynou výhody
- **Mladí lidé a střední věk** – zdraví samozřejmost; dospělí – již vnímají problémy, kt. mohou plynout z nevhodného životního stylu
- **Starší dospělí** – touha udržet zdraví a soběstačnost(ti, kt. preferují péči o sebe od jiných, stěží přijmou snahu osvojit si nové návyky posilující soběstačnost reakční čas delší, přesnost, hluk, vidění, smyslová involuce (čuch, chuť, hmat a jemná motorika), výbavnost, vštípivost